

Småföretags- barometern

Dalarnas län

Juni 2021

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Nettotal och konjunkturindikatorn	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Dalarnas län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Dalarnas län	5
Näringslivet i Dalarnas län.....	6
Småföretagsbarometern – Dalarnas län.....	7
Konjunkturindikatorn	7
Sysselsättning.....	9
Omsättning	12
Lönsamhetsutvecklingen.....	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion.....	15
Slutsatser	17

OM SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag i det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalet för *syssetsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I DALARNAS LÄN

- **Småföretagskonjunkturen** i Dalarnas län har gått tillbaka kraftigt under året som gått och länet mäter sitt lägsta netttotal någonsin i Småföretagsbarometerens historia. Länets konjunkturindikator placerar sig strax under riksgenomsnittet. Trots detta blev utvecklingen mindre dramatisk än vad företagen förväntade sig i fjol. Företagens prognoser för de kommande tolv månaderna är mycket optimistiska, med en kraftig uppgång av konjunkturindikatorn.
- **Sysselsättningstillväxten** i Dalarnas län har mattats av under året som gått och ligger för andra året i rad på en negativ nivå. Länet placerar sig därmed under riksgenomsnittet. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner är småföretagen positiva om sysselsättningsutvecklingen för det kommande året, med förväntningar om en ökad tillväxttakt.
- **Orderingången** för småföretag i Dalarnas län har mattats av och är på en negativ nivå. Orderutvecklingen i länet placerar sig dock högre än riksgenomsnittet i årets mätning. Prognosen för de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimismen som bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång.
- **Omsättningstillväxten** i Dalarnas län har minskat det senaste året, men ligger alltså på en positiv nivå och placerar sig över riksgenomsnittet. Företagen i länet förväntar sig att tillväxttakten ska öka kraftigt under de kommande tolv månaderna.
- **Tillväxten av lönsamheten** i länets företag har ökat marginellt och är högre än riksgenomsnittet. Tillsammans med Blekinge län är Dalarna ett av totalt två län vars lönsamhetsutveckling har ökat under året som gått. På ett års sikt förväntas lönsamhetens tillväxttakt i länets företag öka kraftigt och i nivå med utvecklingen i landet som helhet.
- Företagen i länet upplever bättre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Av företagen i länet anser 70 procent att de har **goda utsikter att expandera** på sikt. Motsvarande andel för riket som helhet är 67 procent. Samtidigt vill omkring nio av tio företag i länet växa.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Dalarnas län är bristen på lämplig arbetskraft. Svag efterfrågan på företagets varor och tjänster upplevs i högre grad som ett hinder för tillväxt i länet jämfört med riksgenomsnittet och en större andel än i tidigare mätningar upplever dessutom politisk oförutsägbarhet som det största hindret för tillväxt.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I DALARNAS LÄN

Landets småföretag med 1–49 anställda har drabbats hårt av coronapandemin och tillväxten föll kraftigt både i Sverige och i omvärlden. Att konjunkturen skulle vika kraftigt nedåt förutsågs dock i fjolårets Småföretagsbarometer. Årets undersökning visar att konjunkturindikatorn föll till minus 15 jämfört med fjolårets utfall på 37. Det är den lägsta nivån i barometerens 35-åriga historia och visar på en kraftig konjunkturförsvagning under de senaste tolv månaderna. Nedgången blev dock inte lika djup som företagarna befarade ifjol då konjunkturindikatorn förväntades falla till minus 20. Det är framför allt en mildare nedgång i orderingång och omsättning som dämpade fallet medan sysselsättningen utvecklades betydligt svagare än förväntat. Företagens uppfattning om konjunkturen har gradvis blivit mindre negativ under undersökningsperioden, som var veckorna 10–16. Det betyder att konjunkturindikatorn steg under andra hälften av undersökningsperioden. I en delrapport vecka 13 noterades konjunkturindikatorn till minus 19, därefter har alltså uppfattningen om läget gradvis ljusnat om än från låga nivåer.

Tillväxtutsikterna för småföretagen ser betydligt mer gynnsamma ut än för ett år sedan. Här kan nämnas den ökade vaccineringen mot covid-19 och på sikt färre restriktioner, som framför allt gynnar de kontaktnära branscherna. Även finans- och penningpolitiken förväntas vara fortsatt stödjande under det närmaste året. Småföretagen förutser en kraftig konjunkturåterhämtning under de kommande tolv månaderna efter ett dramatiskt år. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas stiga till 89. Det är den högsta nivån sedan 2011 drivet av en ökad orderingång och omsättning men även sysselsättningen väntas ta fart igen efter att ha minskat under det senaste året.

De mest expansiva framtidsplanerna finns i de större företagen, fler än 20 anställda, där den förväntade konjunkturindikatorn noteras till 148 följt av 122 för företag med 5–9 anställda och 80 i företagen med minst antal anställda (1–4 anställda). Undersökningen visar också att företag som bedriver utrikeshandel (export och/eller import) är mer optimistiska än de som inte har någon kommersiell handel med omvärlden.

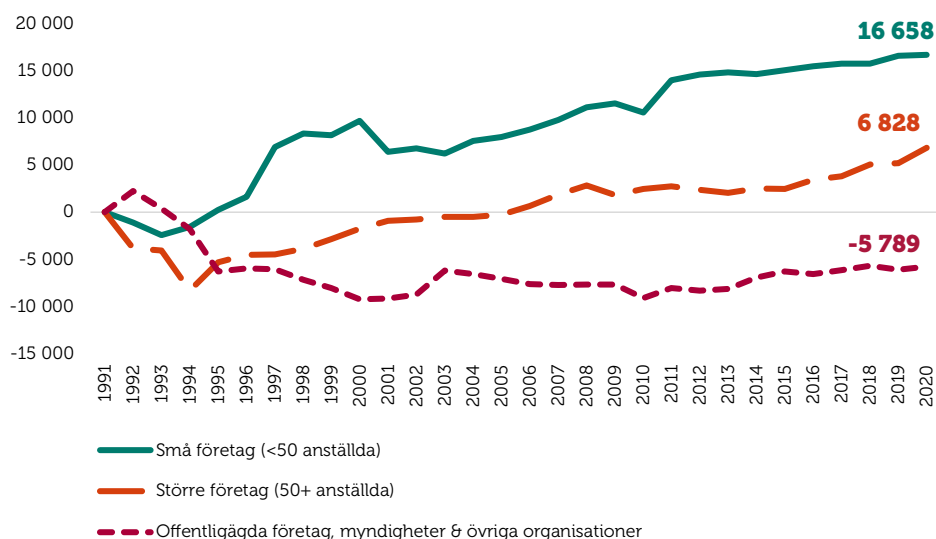
Näringslivet i Dalarnas län

Näringslivet i Dalarnas län består av företag verksamma inom olika branscher. Länet präglas av en relativt stark företagarkultur. Siljanområdet är ett stort turistmål och besöksnäringen med relaterade gröna näringar växer både sett till sysselsättning och antal företag. Även tillverkningsindustrin liksom handel och service med byggsektorn är viktiga sektorer i det lokala näringslivet. Debatten handlar ofta om att öka nyföretagandet i Sverige, men även frågan om ägarväxling i befintliga företag är viktig. Att hitta former för att smidigt föra över arbetskraft, kapital och ägarkompetens mellan olika sektorer, företag och generationer.

Den lokala näringslivspolitik, genom bland annat Länsstyrelsen, arbetar för att skapa en ekonomiskt hållbar utveckling och öka sysselsättningen samt uppmuntrar näringslivet att arbeta med frågor inom jämställdhet, miljö och integration. Detta förutsätter ett brett samarbete mellan näringsliv, kommuner och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är avgörande för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Dalarnas län. Även om antalet sysselsatta även har vuxit marginellt i de offentlig sektor.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Dalarnas län sedan 1990 (källa: SCB) ¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

– DALARNAS LÄN

Konjunkturindikatorn

Utvecklingen inom sysselsättning, ordergång och omsättning för småföretagen i Dalarnas län kommer redovisas för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera netttotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i Dalarna.

Historiskt har länets småföretagare upplevt en relativt kraftig återhämtning i konjunkturen efter två perioder av väldigt svag konjunktur, först under 2008–2009 och sedan en andra gång under 2012–2013. Från att 2008 nått ett netttotal på 137, bottnade index 2009 med ett värde på -9 och 2013 var det 14. Sedan dessa bottennoteringar har Dalarnas län haft en ihållande återhämtning. Efter att två år i rad haft en högre konjunkturindikator än riksgenomsnittet bröts utvecklingen i fjolårets rapport då länet såg ett något kraftigare fall i konjunkturindikatorn än rikssnittet.

I årets Småföretagsbarometer har den sammanvägda konjunkturindikatorn i Dalarnas län minskat från fjolårets netttotal 19 till -16. Småföretagen i länet har därmed sitt lägsta netttotal någonsin i Småföretagsbarometerns historia. Det är en nedgång med 35 indexenheter sedan i fjol och placerar länet strax under riksgenomsnittets netttotal -15.

Näringslivet i Dalarna utgörs till stor del av verksamheter inom besöksnäring, handel och service. Dessa branscher har varit hårt drabbade av restriktioner och reseförbud kopplade till covid-19, vilket med stor säkerhet spelar en roll i länets konjunktturnedgång.

Trots en kraftig nedgång blev utfallet något mindre dramatiskt än vad länets företagare förväntade sig i fjol. Stor oro och ovisshet kring spridningen av covid-19 och dess effekter på företagande och svensk ekonomi resulterade i att företagen förra året trodde på en negativ tillväxttakt till ett netttotal på -31.

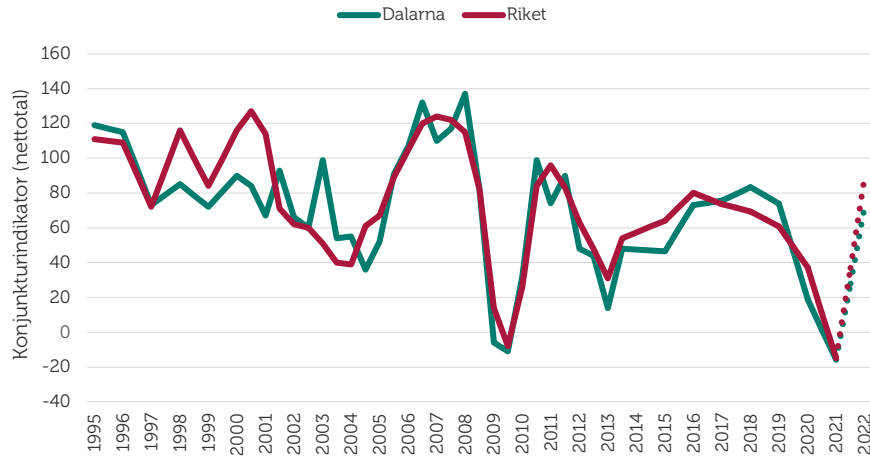
Efter mer än ett år med coronapandemin är företagens förväntningar för det kommande året mycket optimistiska. Deras sammanvägda prognoser för sysselsättning, ordergång och omsättning visar en kraftig uppgång till en konjunkturindikator på nettotalet 72. Ett sådant utfall skulle innebära en uppgång med hela 91 indexenheter jämfört med årets utfall. Motsvarande utveckling för rikssnittet är ett förväntat netttotal på 89. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

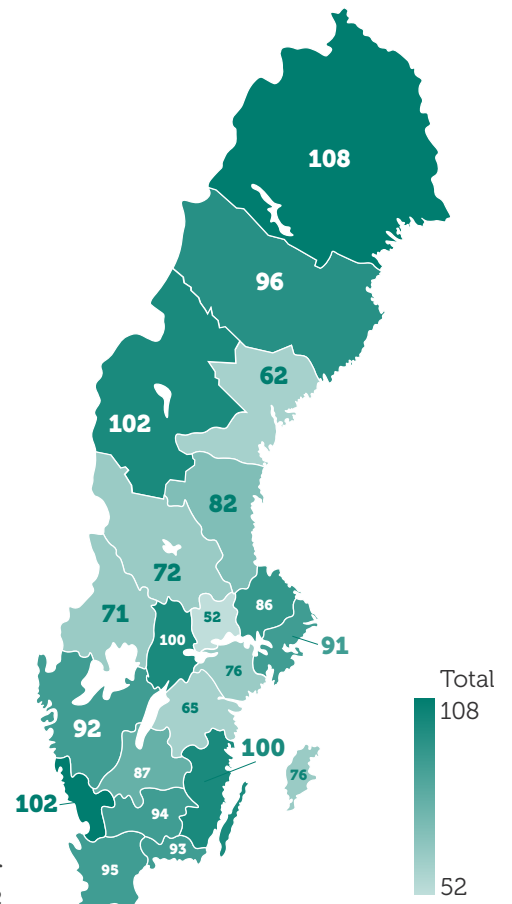
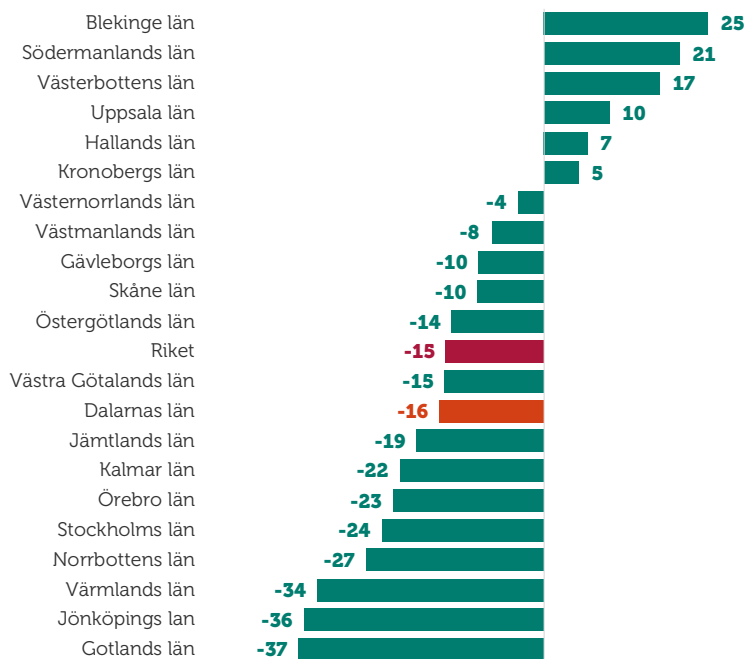
Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Dalarnas län och riket 1995–2021

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2021

Figur 4 Konjunkturindikator (nettotal) prognos 2022

Sysselsättning

Sysselsättningsstillväxten i Dalarna har mattats av under de senaste tolv månaderna och småföretagen i länet mäter sitt lägsta netttotal i tidsserien. Nettotalet har minskat från -3 i fjol till -15 i årets mätning, vilket är under riksgenomsnittet på nettotalet -4 (se figur 5). För andra året i rad är det därmed fler företag i länet som har minskat personalstyrkan, än företag som har ökat den.

Utfallet blev en lägre tillväxttakt än vad företagen förväntade sig förra året, då deras prognos för det kommande året var att sysselsättningsutvecklingen skulle vara oförändrad. Näringslivet i Dalarna utgörs till stor del av verksamheter inom besöksnäring, handel och service, branscher som sysselsätter många i länet och som har drabbats hårt av pandemin och efterföljande restriktioner för att minska smittspridningen. Detta har gett avtryck i småföretagens sysselsättningsutveckling.

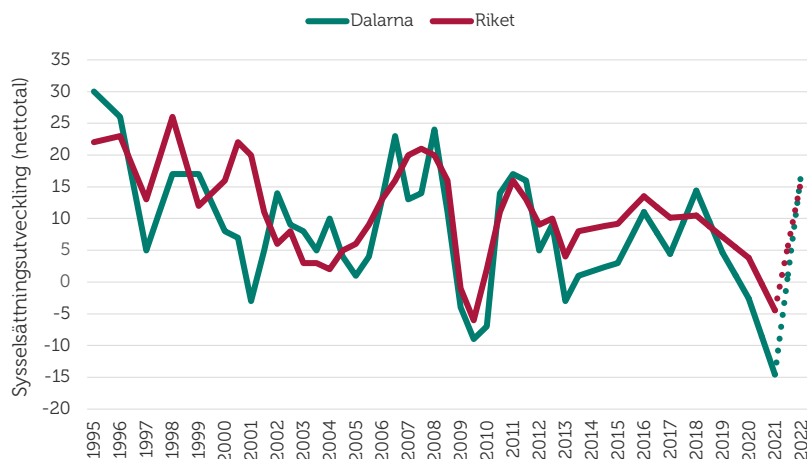
Coronapandemin har slagit hårt mot småföretagen och krisen är inte över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner för att begränsa smittspridningen är de positiva om sysselsättningsutvecklingen för det kommande året. Förväntningarna visar på en ökad tillväxttakt av sysselsättningen bland småföretagen i länet. Nettotalet förväntas hamna på 17, vilket skulle innebära en kraftig återhämtning av företagets sysselsättningsstillväxt. I riket som helhet är förväntningar ett nettotal på 16.

Det kan vara värt att notera att småföretagens optimistiska anställningsplaner till viss del speglar den djupa kris som många av företagen befunnit sig i, med personalneddragning och permitteringar som följd. Optimismen i årets undersökning är därmed delvis en återgång till mer normala förhållanden. Det innebär att anställningsplanerna till stor del kan tolkas som en återanställning snarare än nyanställning.

Resultaten för hela riket visar att det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet finns en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. De mest optimistiska sysselsättningsplanerna finns i företagen med 20–49 anställda, medan de minsta företagen med 1–4 anställda är något mer försiktiga. Resultaten visar också att småföretag som bedriver internationell handel är mer optimistiska om sysselsättningen. Dessa uppfattningar är sannolikt representerade även bland företagen i Dalarnas län.

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen, det vill säga att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Dalarnas län och riket 1995–2021

Orderingång

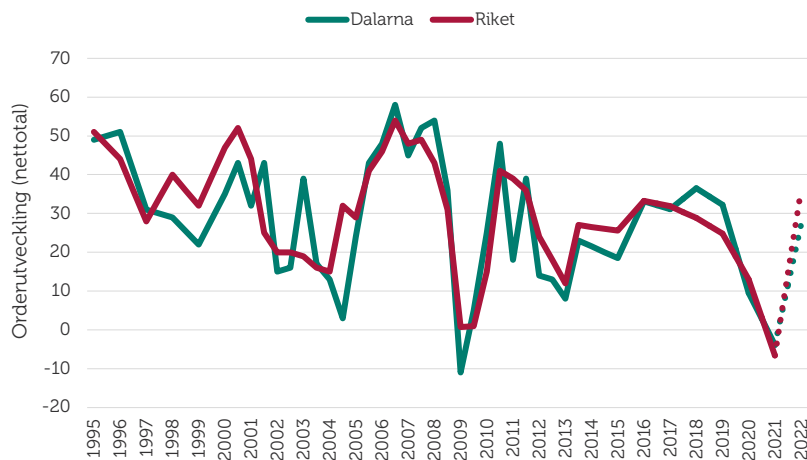
Orderingången för länets småföretag har mattats av för tredje året i rad och tillväxttakten ligger därmed på en negativ nivå i årets mätning. Nettotalet för orderingången är -4, jämfört med 10 i fjol. Tillväxttakten för orderingången i Dalarnas län har dock sett en något mildare nedgång jämfört med rikssnittet som i årets Småföretagsbarometer är ett nettotal på -7, se figur 6. Sammantaget uppger 35 procent av länets företag att orderingången ökat, medan 39 procent sett en minskning. Den ökade orderingången ligger på en något högre andel än i fjol, men samtidigt har andelen företag som upplevt en minskad orderingång ökat med 20 procentenheter.

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Utfallet blev dock inte ett lika dramatiskt fall i orderutvecklingen som företagen förväntade sig i fjol. Då förväntades nettotalet för 2021 vara -20. Anledningen till detta är i fjol var andelen företag som förväntade sig en ökad orderingång endast var 16 procent. Som vi redogjort för ovan blev det faktiska utfallet 35 procent, vilket drar upp nettotalet för orderingången.

Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång. Bland företagen i länet tror 39 procent att deras orderingång kommer öka, medan endast 12 procent förväntar sig att den minskar. Detta ger ett förväntat nettotal på 27. Motsvarande nettotal för rikssnittet är 36.

Figur 6 Orderutveckling (netttotal) i Dalarnas län och riket 1995–2021

Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om finansiering till nödvändiga investeringar eller personal saknas, kan många företag behöva tacka nej till order.

Av länets småföretagare har 38 procent tackat nej till order under det senaste året, i fjol var motsvarande andel 46 procent. Dalarna placerar sig något högre än rikssnittets 33 procent.

Precis som för övriga Sverige är den främsta anledningen att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med. Av de företag som tackat nej till order uppger 49 procent detta som främsta anledning, 14 procentenheter högre än i fjol och något under riksgenomsnittet på 51 procent.

18 procent anger arbetskraftsbrist som främsta orsak till att företaget tackat nej till order. Som vi kommer att redogöra längre fram upplever många företag i Dalarnas län kompetensbrist som främsta tillväxthinder. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudorsaker till att de tackat nej till order.

Alternativet "annan anledning" kan exempelvis vara att lönsamheten inte är tillräcklig i uppdraget eller att det är brist på råvara eller materiel hos företaget för att möta uppdraget.

Figur 7 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

Omsättning

Omsättningstillväxten i Dalarnas län är alltså positiv efter en kraftig ökning som inleddes 2013, men som för andra året i rad har mattats av (se figur 8). Omsättningstillväxten i Dalarnas län har sedan i fjol minskat från ett netttotal på 12 till årets netttotal 3. Av länets företag har 43 procent angett en ökad omsättning under de senaste tolv månaderna, medan hela 40 procent angett att den minskat.

Avmattningen har dock inte varit lika kraftig i länet jämfört med riket som helhet och tillväxttakten är därmed starkare än riksgenomsnittet, vars netttotal för omsättningsutvecklingen är -4.

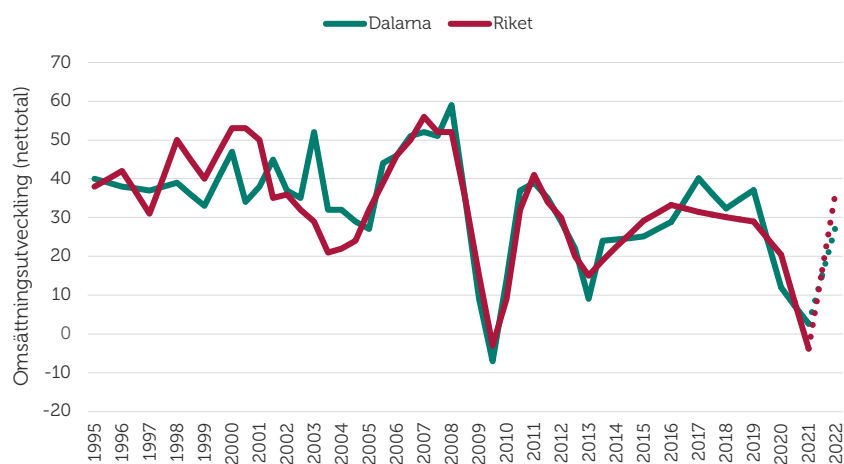
Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

När coronapandemin slog till under 2020 såg företagen att efterfrågan på många av deras varor och tjänster snabbt minskade. Detta avspeglades i företagens prognoser för det kommande året. I fjolårrets rapport förväntade sig därför företagen en avmattad omsättningstillväxt under det kommande året med ett förväntat netttotal på -8. Med årets netttotal 3 ser vi att utfallet blev högre än vad de förväntade sig i fjol. Även inom omsättningsutvecklingen har företagen i länet sett en något mildare nedgång till följd av att fler företag än förväntat haft en ökad omsättning.

Precis som för sysselsättningen och orderutvecklingen är prognosen för omsättningsutvecklingen de kommande tolv månaderna är mycket optimistisk bland länets småföretag. Företagen tror på en stark uppgång där 42 procent av företagen förväntar en ökad orderingång, medan 15 procent förväntar sig att den minskar. Detta ger ett förväntat netttotal på 28. Motsvarande netttotal för rikssnittet är 37.

Det ska dock påpekas att den förväntade omsättningsökningen sker från låga nivåer och det är för tidigt att bedöma hur mycket av omsättningsfallet i kronor räknat som kan återhämtas under det närmsta året. Osäkerhet kring smittspridningen kvarstår som en reell nedåtrisk i bedömningen.

Figur 8 Omsättningsutveckling (netttotal) i Dalarnas län och riket 1995–2021

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar hänger delvis ihop med lönsamhetsutvecklingen. Mellan 2017 och 2019 upplevde företagen i länet en stigande tillväxttakt, men i fjol upplevde länets företag en kraftig nedgång och placerade sig under riksgenomsnittet. I årets undersökning har dock lönsamhetstillväxten ökat i Dalarnas län, vilket resulterar i nettotalet 9 jämfört med fjolårets 8. Tillsammans med Blekinge län är Dalarna det enda v endast två län i hela landet med en ökad tillväxt, om än marginell, och placerar sig över rikssnittets nettotal -4.

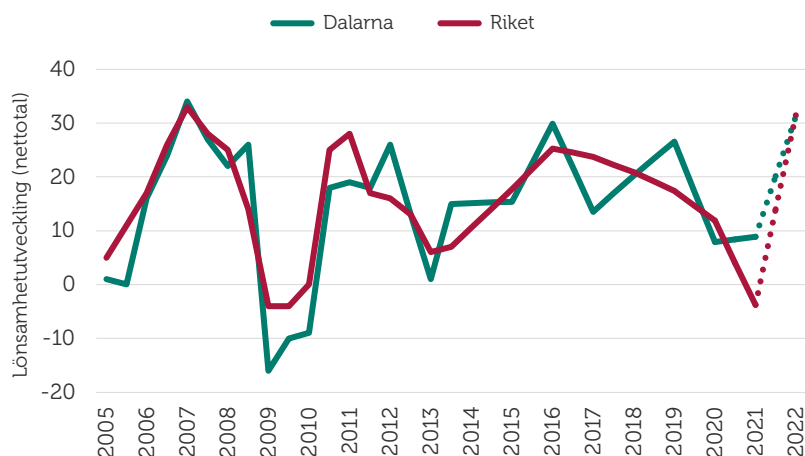
Av samtliga småföretag i länet har 35 procent haft en ökad lönsamhet, medan 26 procent upplevt att den minskat under de senaste tolv månaderna. Den djupa nedgång, till ett nettotal på -16, som länets småföretagare förväntade sig i fjol till följd av coronapandemin har därmed inte besannats. Tuff kostnadskontroll och snabb anpassning till förändrade villkor utifrån coronapandemins effekter kan ha påverkat utfallet i många verksamheter. Även de stöd som riktats till näringslivet kan ha bidragit till att upprätthålla lönsamheten i vissa företag, trots att stora delar av verksamheten påverkats kraftigt

På ett års sikt förväntas det sammanlagda nettotalet för lönsamheten bland länets småföretag öka till 31, vilket är i linje med riksgenomsnittets förväntningar. Ett sådant utfall hade varit ett historiskt högt nettotal för lönsamhetsutveckling, vilket illustreras i figuren nedan. Bland företagen i länet tror 43 procent på en högre lönsamhet medan 12 procent tror att den blir lägre under det kommande året.

För riket som helhet finns en bred samsyn om förbättrad lönsamhet även på branschnivå. Såväl industri- som tjänstesektorn ser mycket positivt på lönsamhetsutvecklingen det kommande året. Tjänsteföretag som påverkats stort av pandemin är positiva om lönsamhetsutvecklingen framöver, inom hotell och restaurang, utbildning samt kultur räknar omkring hälften av företagen med en förbättrad lönsamhet det närmaste året.

Även om den ekonomiska återhämtningen sker snabbt är det troligt att företagens faktiska lönsamhetsutveckling kommer vara lägre än förväntat. Exempelvis kan kompetensbrist och priskonkurrens pressa lönsamheten och företagen tenderar att överskatta sin lönsamhetsutveckling. En svagare konjunkturutveckling till följd av fortsatta restriktioner och smittspridning, ökade omvärldsrisker och ökande konkurrens kan bidra till att lönsamheten utvecklas mindre positivt än förväntat.

Figur 9 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Dalarnas län och riket 2005–2021

Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prishöjningar ligger på en betydligt högre nivå än förra året. I länet förväntar sig 46 procent av företagen att deras försäljningspriser kommer öka under det kommande året, vilket är högre än riksgenomsnittet på 39 procent och betydligt högre än i fjol, då motsvarande andel var 23 procent. I fjol vek förväntningarna om prisutvecklingen brant nedåt, sannolikt till följd av småföretagens mycket negativa prognoser. Ett svagt konjunkturläge innebär svårigheter för företagen att höja sina priser. Givet årets positiva prognoser och en utbredd tro på återhämtning återgår företagens förväntningar till att deras försäljningspriser i hög grad kan öka. Endast 1 procent av företagen tror att deras försäljningspriser kommer minska, jämfört med 10 procent i fjol.

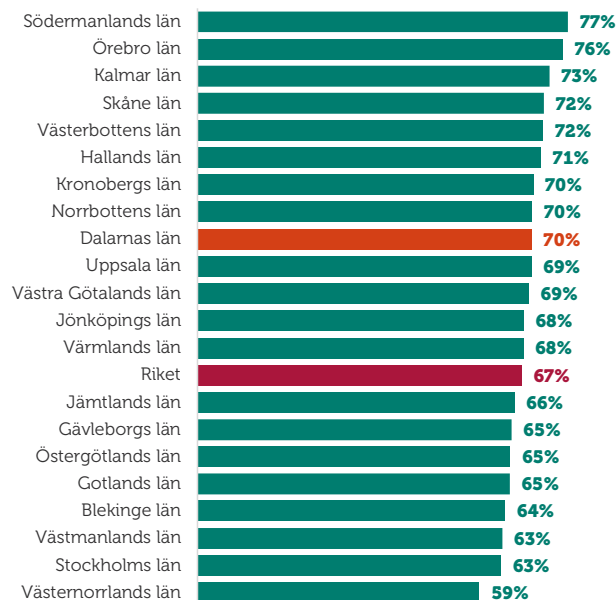
Det stigande resursutnyttjandet skapar förutsättningar för en uppgång i priserna samtidigt som det är rimligt att anta att kostnadstrycket kan stiga relativt långsamt. Riksbanken kommer därtill troligen fortsatt föra en expansiv penningpolitik för att ge stöd åt ekonomin och för att inflationen mer varaktigt ska ligga nära målet på 2 procent.

I ett scenario med snabbare återhämtning kan det uppstå utbudsbegränsningar på grund av brist på personal eller problem med leveranser av varor. Detta skulle kunna driva upp löner och priser. I ett scenario med långsammare återhämtning väntas företagen istället i större utsträckning hinna anpassa sysselsättningen och bygga lager för att kunna möta en mer långsamt stigande efterfrågan. Effekten av detta skulle då bli lägre lönetryck och en lugnare prisutveckling.

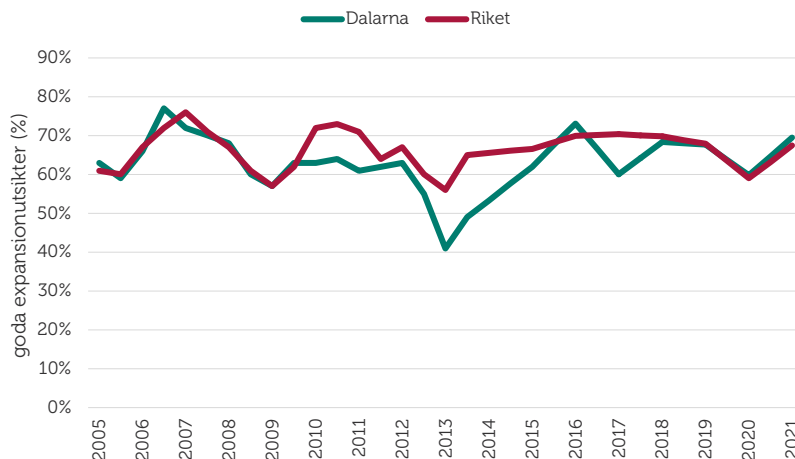
EXPANSIONSUTSIKTER OCH HINDER FÖR EXPANSION

Ett återkommande och glädjande resultat i Småföretagsbarometern är att småföretagen ser fortsatt goda möjligheter att expandera. Företagen i Dalarnas län upplever något bättre möjligheter att växa framöver jämfört med riksgenomsnittet: 70 procent jämfört med 67 procent för riket som helhet, se figur 10. Samtidigt vill omkring nio av tio företag i länet växa. I figur 11 ser vi att fjolårets nedgång i företagens expansionsutsikter, i linje med riksgenomsnittet, har vänt uppåt.

Figur 10 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2021

Figur 11 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Dalarnas län och riket 2005–2021

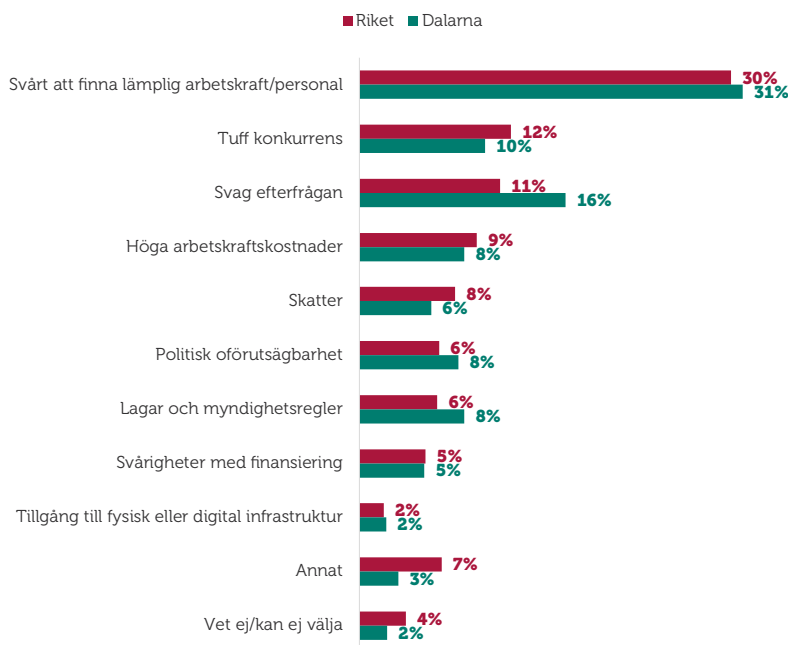

Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagarnas jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft, ett hinder som dessvärre inte har minskat särskilt mycket i betydelse trots en svagare arbetsmarknad. I årets undersökning uppgav 31 procent av företagen det svaret, vilket är en oförändrad andel jämfört med i fjol. Svårigheten att hitta lämplig arbetskraft är därmed i nivå med vad företagen upplevde innan pandemin slog till.

Det näst vanligaste tillväxthindret är svag efterfrågan, vilket 16 procent av företagen svarade. Detta är sannolikt en effekt av att coronakrisen lett till drastiskt förändrade konsumtionsbeteenden, som bidragit till att många företags produktion eller tjänsteutbud helt eller delvis upphört. Kopplat till detta kan vi se att politisk oförutsägbarhet har ökat markant sedan i fjol, med 8 procent av länets småföretag som uppger det som största hinder för tillväxt (3 procent i fjol). Ovisshet om hur länge restriktionerna är kvar och andra beslut för att förhindra smittspridningen har gjort det svårt för företagen att kunna planera sin verksamhet. Andra vanliga tillväxthinder är lagar och myndighetsregler samt höga arbetskraftskostnader med 8 procent vardera.

Figur 12 Tillväxthinder enligt företagen i Dalarnas län och i riket 2021 (procent)

SLUTSATSER

Coronapandemin har slagit hårt mot landets småföretag och krisen är långt ifrån över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Konjunkturläget i näringslivet har gradvis förbättrats under de senaste tolv månaderna men skiljer sig kraftigt åt mellan olika branscher. Industrisektorn går bra och får stark draghjälp från exporten och återhämtningen i omvärlden, medan konsumentnära verksamheter såsom handel, hotell och restaurang fortfarande i högre grad påverkas av restriktionerna och uppvisar en påtagligt svagare konjunktur och försämrad lönsamhet.

Småföretagsbarometern visade 2020, redan i inledningen av pandemin, ett kraftigt fall i konjunkturen. Hela 19 av Sveriges 21 län upplevde en svagare konjunktur jämfört med motsvarande mätning 2019. Samtidigt föll företagets förväntningar kraftigt för sysselsättning, omsättning och ordergång.

Årets Småföretagsbarometer visar att de dystra framtidsförväntningarna i fjol till stor del har besannats. Konjunkturindikatorn, en summering av nettotalen för svaren om sysselsättning, omsättning och ordergång, har under den senaste tolv månadsperioden sjunkit till -15 bland Sveriges småföretagare som helhet. Detta är den lägsta nivån i Småföretagsbarometerens 35-åriga historia. Konjunkturavmattningen i småföretagen är utbredd och samtliga län har ett lägre nettotal för den sammanlagda konjunkturindikatorn jämfört med fjolårets rapport. Endast sex län har en positiv tillväxttakt med ett nettotal över noll. Konjunkturläget för småföretagen i Dalarnas län har försämrats och placerar länet strax under riksgenomsnittet med ett sammanvägt nettotal på -16.

När småföretagen blickar framåt är det emellertid med en ljusning i sikte. Företagen i Dalarna läns har mycket optimistiska förväntningar på konjunkturutvecklingen det kommande året, prognosen ger ett nettotal på 72, vilket är strax under det historiska riksgenomsnittet 76. När småföretagens förväntan på sysselsättning, ordergång och omsättning vägs samman förutspår de alltså en kraftig uppgång. I takt med vaccinering och sjunkande smitta kommer restriktionerna kunna mildras, vilket kan antas ge ytterligare skjuts till konjunkturen. I synnerhet har de inhemska tjänstenärings som påverkats mest av pandemi och restriktioner att gynnas av utvecklingen.

Sett till riket som helhet framträder att det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet finns en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Oaktat småföretagens positiva sysselsättningsplaner kommer det ta tid innan fler kan anställas. När verksamheten i småföretagen tar fart igen ökar normalt sett antalet arbetade timmar för befintlig personal först innan företagen väljer att nyanställa igen. Men det finns också en osäkerhet kring smittspridningen och restriktionerna som kan bidra till att många småföretag avvaktar med att nyanställa. Fallande omsättning och pressad lönsamhet under det gångna året medför också en risk att småföretagens resurser kan vara begränsade och deras sysselsättningsplaner därmed för optimistiska.

Pandemin har slagit hårt mot landets småföretag, men nu ser de ljuset i tunneln. Nu gäller det att ge Sveriges småföretag de bästa förutsättningarna för återstart. De mindre företagen och deras tillväxt kommer att vara nyckeln till Sveriges ekonomiska återhämtning efter pandemin.